

Asia: VN/33301/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturva-oikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit

Ehdotetussa laissa muutettaisiin työttömyysturvalakia (1290/2002), työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia (380/2023) ja kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (681/2023). Työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, että 25 vuotta täyttäneellä työnhakijalla olisi mahdollisuus opiskella rajoituksetta avoimia korkea-kouluopintoja työttömyysetuutta menettämättä. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia ja kotoutumisen edistämisestä annettua lakia muutettaisiin siten, että työttömyysetuudella tuettuina omaehtoisina opintoina ei voisi enää opiskella avoimia korkeakouluopintoja.

Esityksen tavoitteena on helpottaa työttömien työnhakijoiden avointen yliopisto-opintojen ja avointen ammattikorkeakouluopintojen opiskelumahdollisuuksia sekä vähentää työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin liittyvää hallinnollista taakkaa. Esityksellä arvioidaan olevan vain vähäisiä taloudellisia vaikutuksia.

Olisi edelleen perusteltua, että alle 25-vuotiaat kotoutujat voisivat harkinnanvaraisesti suorittaa avoimia korkeakouluopintoja omaehtoisina opintoina osana kotoutumistaan, erityisesti silloin kun opinnot tukevat suomen tai ruotsin kielen oppimista ja siten helpottavat myöhempää siirtymistä korkeakouluopintoihin ja työelämään.

2. Huomionne työttömyysturvalain muutoksista

Työttömyysturvalaki. Ehdotus, jonka mukaan 25 vuotta täyttäneet työnhakijat voisivat opiskella avoimia korkeakouluopintoja rajoituksetta menettämättä työttömyysetuutta, vastaa suoraan jatkuvan oppimisen tarpeisiin sekä myös työelämän rakennemuutokseen.

Nykytilanteessa avoimessa korkeakoulussa opiskelevat työttömät ovat usein, tai oikeastaan aina, väliinputoajia. Opintojen ja työttömyysturvan yhteensovittaminen on ollut monimutkaista, tulkinnanvaraista ja byrokraattista. Tämä on käytännössä estänyt monia työnhakijoita kehittämästä osaamistaan tai vaihtamasta alaa, vaikka siihen olisi selkeä tarve ja motivaatio. Tilanne on korostunut ja pahentunut entisestään sen jälkeen, kun aikuiskoulutustuki on poistunut käytöstä. Erityisesti aikuisille uranvaihtajille ei ole tällä hetkellä riittäviä ja joustavia mahdollisuuksia opiskella ilman toimeentulon merkittävää heikkenemistä.

Avoin korkeakouluopetus tarjoaa matalan kynnyksen väylän osaamisen päivittämiseen, alanvaihtoon ja esim. korkeakouluopintoihin siirtymiseen väyläopintojen kautta. Lakimuutos tukisi työvoiman osaamistason nostoa (tavoitteena, että työväestöstä puolet ovat korkeakoulutettuja), nopeampaa työllistymistä ja yksilöllisiä, joustavia opintopolkuja.

3. Huomionne työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muutoksista

-

4. Huomionne esityksen vaikutuksista ja vaikutusarvioista

Suomen opinto-ohjaajat ry huomauttaa, että esitys ei saa olla ristiriidassa opintosetelikokeilun kanssa eikä se saa heikentää alle 25-vuotiaiden taloudellista asemaa yhteiskunnassa.

Yksi esityksen vaikutusarvion keskeisistä epävarmuuksista liittyy hallituksen puoliväliriihessä 2025 tekemään linjaukseen, jossa tutkinnon suorittaminen avoimilla korkeakouluopinnoilla tulla myöhemmin mahdollistamaan. Tällä hetkellä avoimen väylän kautta siirtyy vuosittain tutkinto-opiskelijaksi noin 6 000 opiskelijaa. Määrä on nykyisin melko vähäinen, mikä rajoittaa mahdollista riskiä opintoetuksien korvautumisesta työttömyysetuudella.

5. Miten arvioitte tutkinnon suorittamista koskevan esityksen ja työttömien avoimen opiskelun helpottamisen yhteisvaikutuksia? Pidättekö todennäköisenä, että avointen korkeakouluopintojen kautta tutkinnon suorittavien osuus tulee kasvamaan merkittävästi verrattuna nykyisen avoimen väylän volyyymiin?

-

Hallitus nosti keväällä 2024 avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksuja 15 eurosta 45 euroon yhtä opintopistettä kohden. Toistaiseksi maksuja on korotettu maltillisesti.

6. Miten arvioitte, että tutkinnon suoritusoikeus avoimien korkeakouluopintojen kautta muuttaisi opintomaksuja

Suomen opinto-ohjaajat ry muistuttaa, ettei avoimen väylän kasvattaminen opiskelijavalinnoissa saa johtaa maksuttomien tutkinto-ohjelmien sisäänoton vähenemiseen korkeakoulujen tutkinto-ohjelmissa.

Maksut ovat nousseet merkittävästi. Suomen opinto-ohjaajat ry ymmärtää, että opintopiste on arvokkaampi kuin 15-45€, mutta muistuttaa suomalaisesta maksuttomuuden traditiosta koulutuksessa. Yhdenvertaisista opiskelumahdollisuuksista on pidettävä yhteiskunnassa kiinni.

Niemeläinen Suvi
Suomen opinto-ohjaajat ry